

PROČ KRITICKY MYSLET?

Mgr. Helena Hubatková Selucká

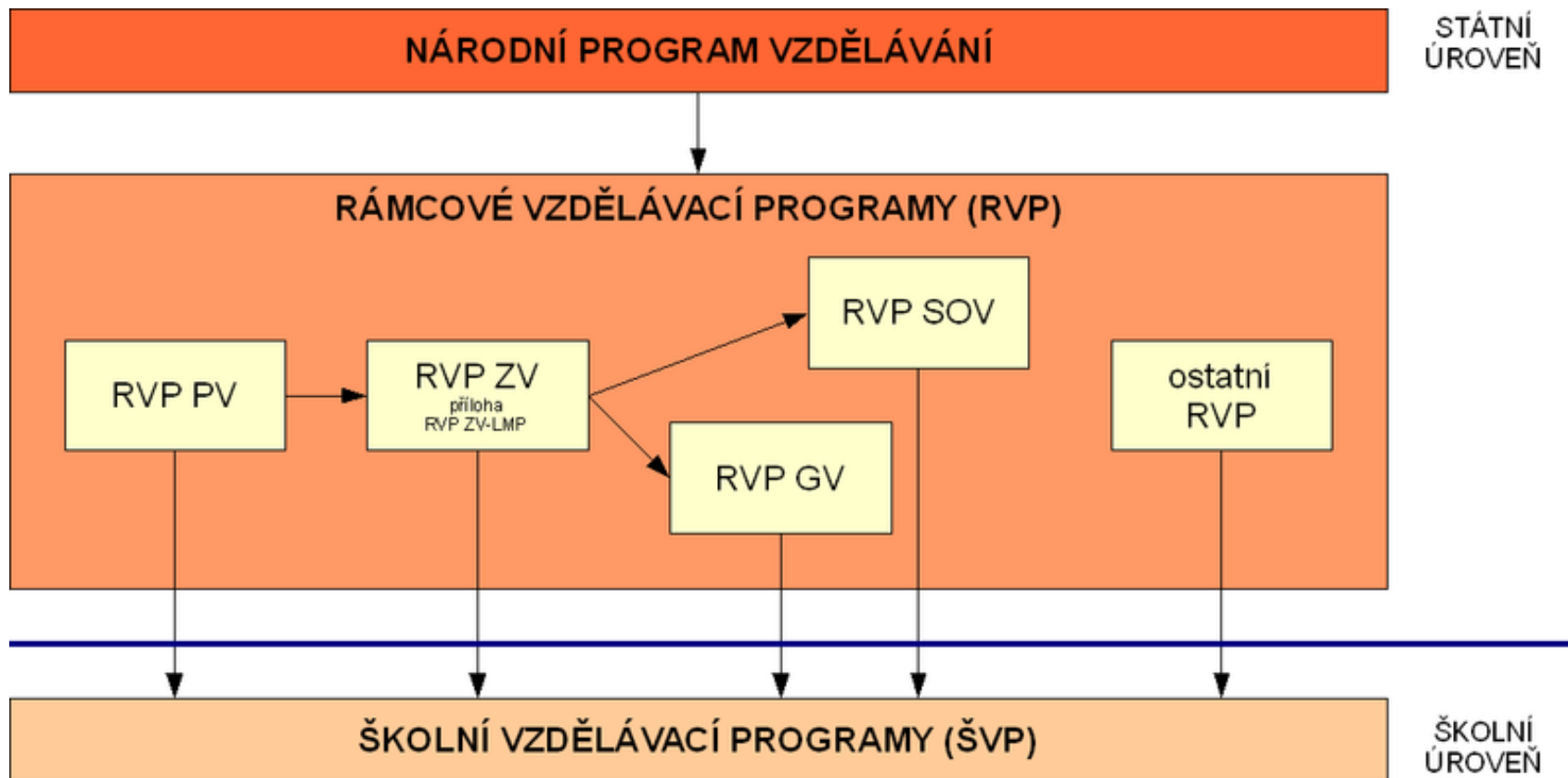
VIKBB35

Podpora čtenářství – podzim 2014

- Jakým způsobem nás vedli pedagogové ve škole?
- Jakým způsobem jsme se doma jako děti učily?
- Jakým způsobem se připravujete jako studenti VŠ?
- Co od vás chtěla ZŠ?
- Co od vás chtěla SŠ?
- Co od vás chce VŠ?
- Jaké máte představy o budoucím povolání?

- Minutový test

RVP

- Metodický portál: Inspirace a zkušenosti učitelů
- <http://rvp.cz/>
- Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání – RVP PV
- Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání + příloha upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením – RVP ZV a RVP ZV-LMP
- Rámcový vzdělávací program pro gymnázia – RVP G

RVP PRO DĚTI SE SPECIFICKÝMI POTŘEBAMI

- Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání + příloha upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením – RVP ZV a RVP ZV-LMP
- Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělávání základní škola speciální – RVP ZŠS (dříve pomocná)
- Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání praktická škola - RVP PRŠ (dříve zvláštní)

CO RVP PŘINÁŠÍ

- Dává větší pravomoci škole, která se může v rámci svého ŠVP zaměřit na určitá témata.
- Neobsahuje klasické osnovy, co se kdy má učit, ale obsahuje **výstupy** – co by měl žák po absolvování vzdělávací oblasti umět.
- Snaží se o integraci poznatky z různých předmětů.
- Měřítkem pro splnění úkolů učitele už nemá být, zda „probral všechno učivo z osnov“. Práce učitele spočívá spíše v tom, že **účinně vede žáka ke klíčovým kompetencím a k očekávaným výstupům oborů**.
- Očekává se také, že budou ve výuce používány některé nové strategie a metody.

KLÍČOVÉ KOMPETENCE

- Klíčové kompetence představují souhrn vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého člena společnosti.
 - **kompetence k učení**
 - **kompetence k řešení problémů**
 - **kompetence komunikativní**
 - **kompetence sociální a personální**
 - **kompetence občanské**
 - **kompetence pracovní**

V RVP SE NEHOVOŘÍ O PŘEDMĚTECH, ALE O VZDĚLÁVACÍCH OBLASTECH

- Jazyk a jazyková komunikace (ČJ a literatura, cizí jazyk)
- Matematika a její aplikace
- Informační a komunikační technologie
- Člověk a jeho svět
- Člověk a společnost (Dějepis, Výchova k občanství)
- Člověk a příroda (Fyzika, Chemie, Přírodopis, Zeměpis)
- Umění a kultura (Hv, Vv)
- Člověk a zdraví (Výchove ke zdraví, Tv)
- Člověk a svět práce

PRŮŘEZOVÁ TÉMATA

- Reprezentují okruhy aktuálních problémů současného světa.
- Procházejí napříč vzdělávacími oblastmi a přispívají tak k ucelenosti znalostí, dovedností a schopností.
- Jsou povinné a škola je musí svým žákům nabídnout.
 - **Osobnostní a sociální výchova**
 - **Výchova demokratického občana**
 - **Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech**
 - **Multikulturní výchova**
 - **Environmentální výchova**
 - **Mediální výchova**

PRŮŘEZOVÉ TÉMA PRO KNIHOVNY: INFORMAČNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

- Sdružení knihoven – Sekce informační vzdělávání uživatelů
<http://www.sdruk.cz/sdruk/odborne-sekce/sekce-pro-informacni-vzdelavani-uzivatelu/clanek/sekce-pro-informacni-vzdelavani-uzivatelu/>
 - Pracovní skupiny:
 - Čtenářská gramotnost – MŠ, 1. stupeň ZŠ
 - Knihovna - zdroj informací – 2. stupeň ZŠ
 - Informační zdroje - tištěné, elektronické, audiovizuální – střední školy všech typů
- IVIG - Odborná komise pro informační vzdělávání a informační gramotnost na vysokých školách <http://www.ivig.cz/>
- NAKLIV, CEINVE, PARTSIP – KISK FF MU
<http://kisk.phil.muni.cz/projekty-kisk>

RESPONDENTI – ZŠ

- PISA - Programme for International Student Assessment <http://www.pisa2012.cz/>
- PIRLS - Progress in International Reading Literacy Study
- TIMSS - Trends in International Mathematics and Science Study
- <http://www.csicr.cz/Prave-menu/Mezinarodni-setreni/PIRLS/Analyticka-publikace-vybrana-zjisteni-PIRLS-20>

PIRLS, TIMSS 2011

- Respondenti: žáci 4.ročníků ZŠ
- Sledované oblasti: čtenářská gramotnost
- Periodicita: každých 5 let
- Mezinárodní srovnávání
- Kontexty: význam rodinného, školního a širšího prostředí žáků pro rozvoj čtenářské gramotnosti

- Lepších výsledků dosahují žáci, kteří mají hodně čtenářských podnětů doma a se kterými se rodiče připravují do školy.
- Výsledky pozitivně ovlivňuje, když žáci ve výuce čtou delší texty denně.
- Výsledky pozitivně ovlivňuje, když si žáci čtou ve volném čase pro radost.
- Internet ve výuce přivádí ke čtení i nečtenáře.
- Poprvé se objevuje také práce s „neverbálními texty“ – mapy, letáky, vysvětlivky, které některé země mají rozepsané jako součást kurikula čtení.
- Čeští pedagogové motivují žáky k návštěvě knihovny podprůměrně.

- Ve srovnání s předcházejícími výsledky, došlo k poklesu čtení beletrie (romány), naopak vzrostl zájem o četbu komiksů.
- V ČR existuje nemalý podíl těch, kteří nečtou vůbec.

<http://www.csicr.cz/getattachment/84d6bbdd-3110-4abf-ba68-c7bac080a502>

VÝUKA ČTENÍ V RÁMCI MATEŘSKÉHO JAZYKA

Výuka čtení je ve většině zemí realizována v rámci mateřského jazyka, nicméně podíl času, který je věnován výuce čtení, se v jednotlivých zemích liší. Učitelé rozdělují čas vymezený výuce mateřského jazyka mezi následující oblasti: **čtení, mluvnice a pravopis, slohové práce, mluvený projev a poslech a jiné.**

V mezinárodním srovnání je nejvíce času vymezeno čtení, v České republice je největší pozornost věnována mluvnici a pravopisu (viz obr. 3.1). Česká republika dosáhla se 46 % největšího podílu ze všech zemí, hned za Českou republikou následují s 37 % Belgie a Slovensko. Naopak Česká republika (11 %) se Slovenskem (12 %) věnují ze všech zúčastněných zemí nejméně pozornosti psaní slohových prací, tato dovednost se těší největší oblibě především v anglicky mluvících zemích: Anglie (36 %), Nový Zéland (33 %) a Austrálie (29 %), dále ve Švédsku (29 %), v Kanadě (28 %) a v Portugalsku (27 %).

<http://www.csicr.cz/getattachment/84d6bbdd-3110-4abf-ba68-c7bac080a502>

PISA 2012

- Respondenti: 15 (9. ročník ZŠ a 1.ročník SŠ)
- Sledované oblasti: matematická, čtenářská a přírodovědná gramotnost a oblast řešení problémů
- Periodicita: každé 3 roky jedna oblast
- Mezinárodní srovnávání
- Kontexty: technologie, rodinné zázemí

- Velké rozdíly v oblasti čtení – ve prospěch dívek.
 - V oblasti matematiky a řešení problémů jsou na tom o něco lépe chlapci (v oblasti přírodních věd jsou skupiny vyrovnané).
 - Nejlepších výsledků dosahují žáci víceletých gymnázií, následně čtyřletých gymnázií.
-
- http://www.pisa2012.cz/articles/files/PISA_2012_NZ_problem_solving.pdf

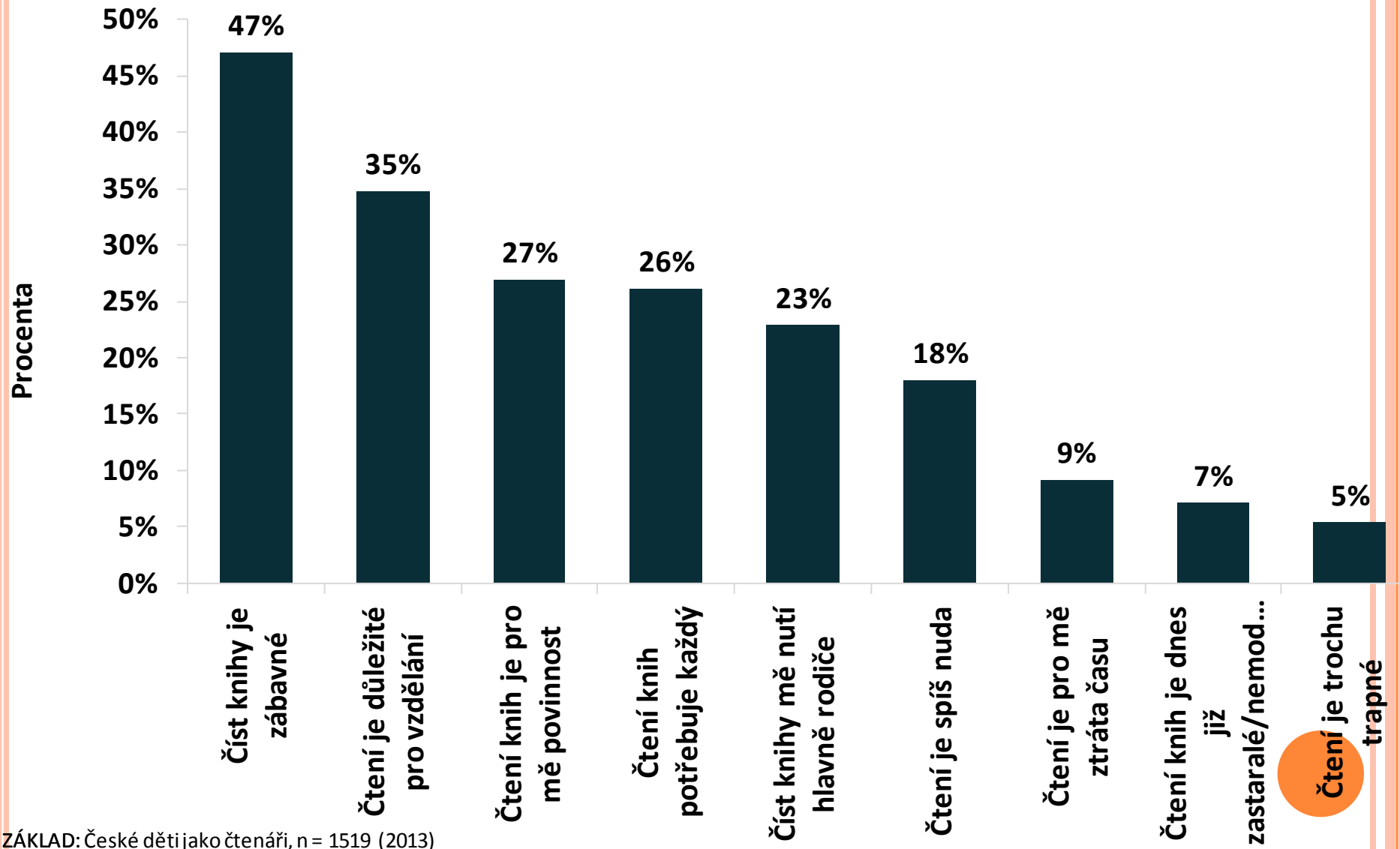

ČESKÉ DĚTI JAKO ČTENÁŘI V ROCE 2013

- Sociologický výzkum dětského čtení a čtenářství
- Garant průzkumu Knihovnický institut NK
- Dotace Ministerstva kultury ČR
- Řešitelský tým (NK ve spolupráci s UK, SU a AVČR)
- Agentura Mediaresearch
- Cílový vzorek dětské populace 9-14 let
- Příprava výzkumu duben 2013
- Realizace výzkumu říjen-listopad 2013
- Závěr výzkumu prosinec 2013, kompletní výstupy březen 2014

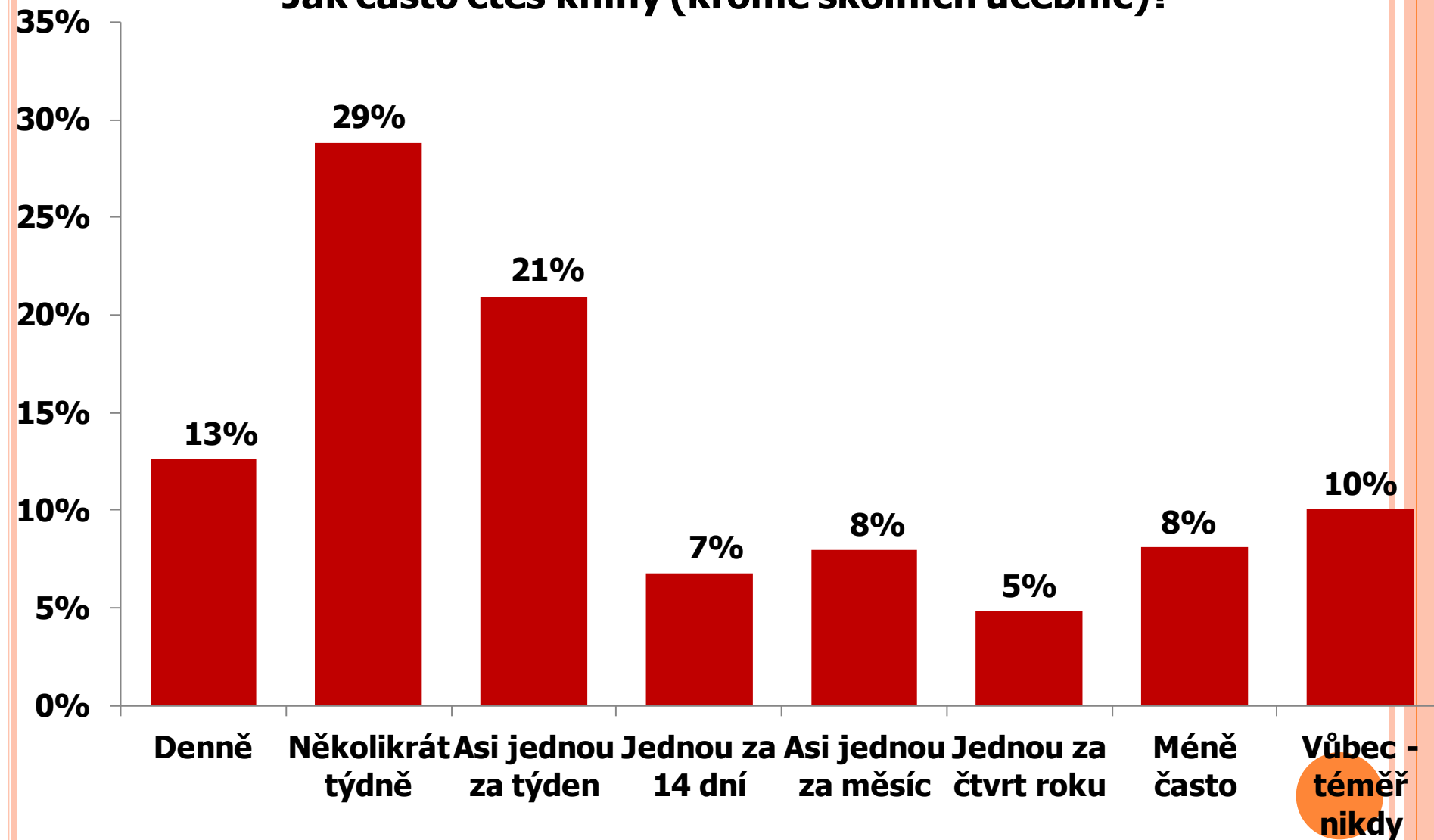

Co si myslíš o čtení knih?

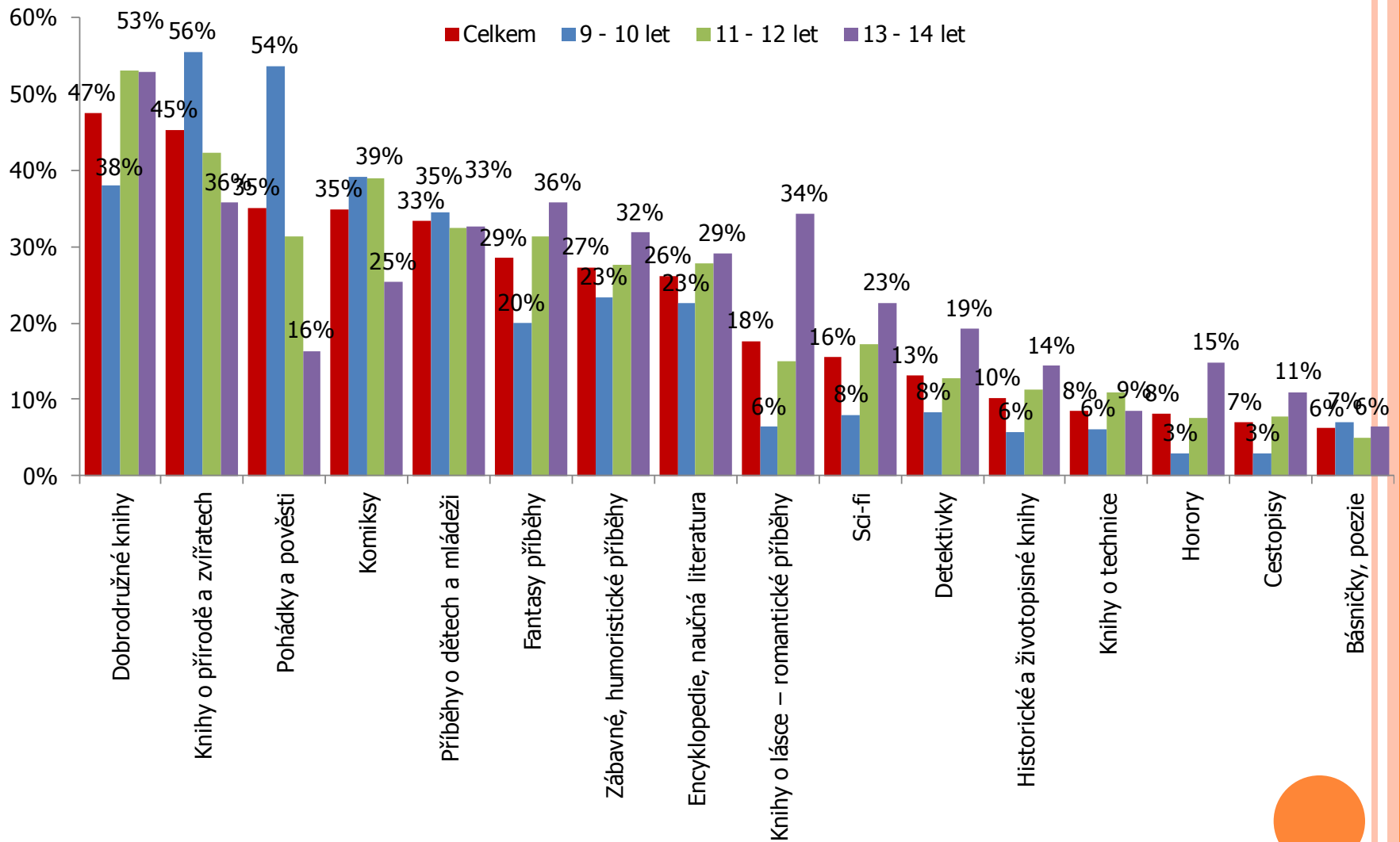

ZÁKLAD: České děti jako čtenáři, n = 1519 (2013)

Jak často čteš knihy (kromě školních učebnic)?

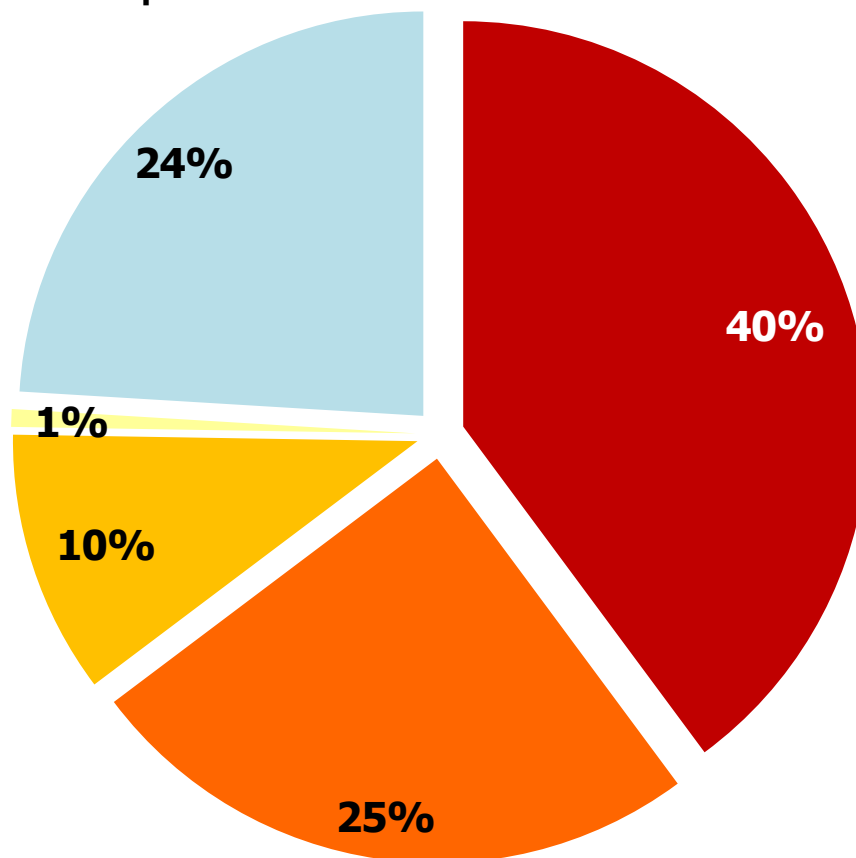

Obliba knižních žánrů dle věku

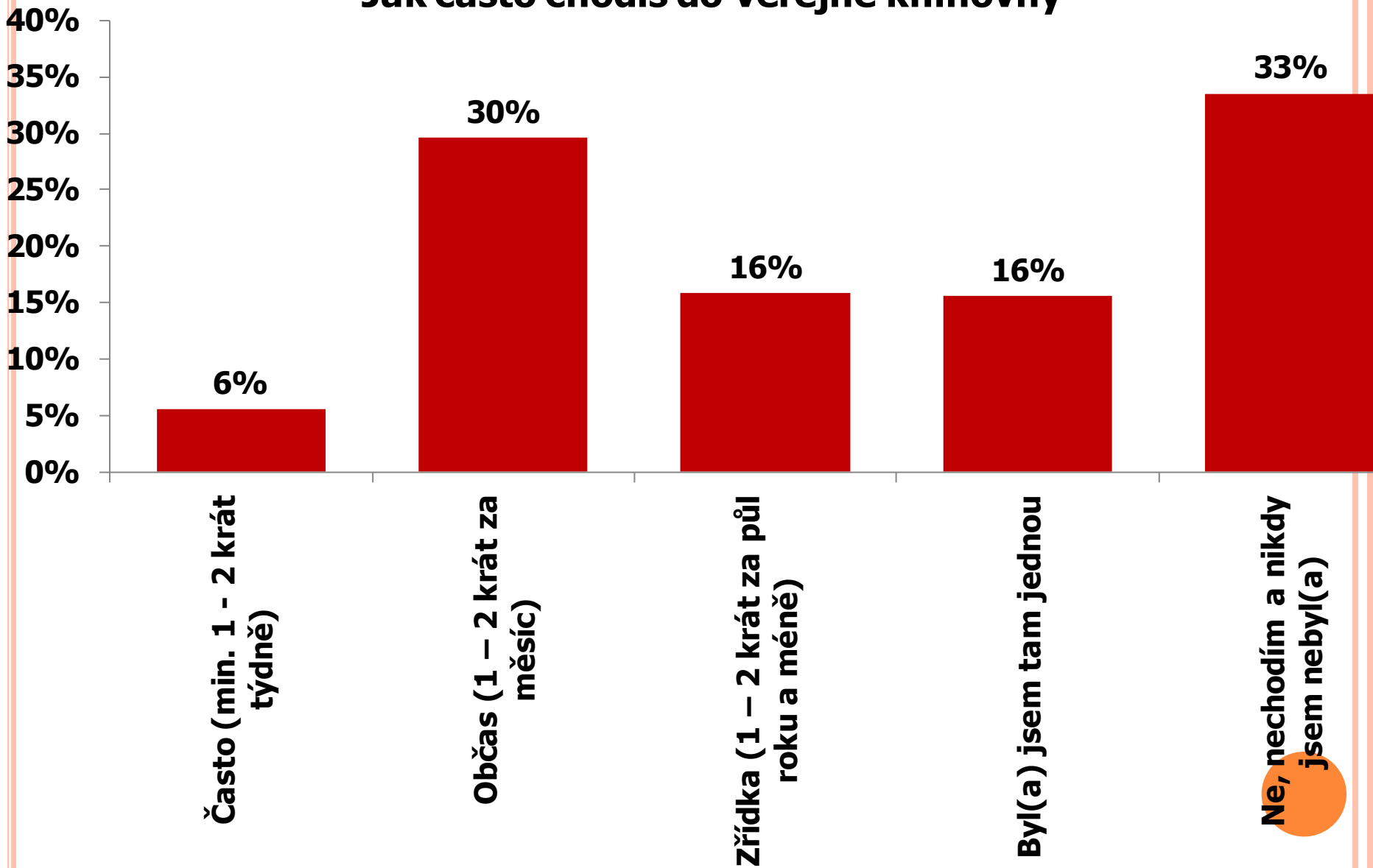

Už jsi někdy četl knihu v elektronické podobě?

- Ne nikdy, ale rád(a) bych to zkusil(a)
- Ne nikdy, dávám přednost papírovým knihám
- Ano, již jsem pár knih (nebo alespoň jednu) v elektronické podobě přečetl(a) (nebo ji právě čtu)
- Ano, knihy v elektronické podobě čtu pravidelně
- Ne, nevím, co si pod tím mám představit

Jak často chodíš do veřejné knihovny

RESPONDENTI 15+

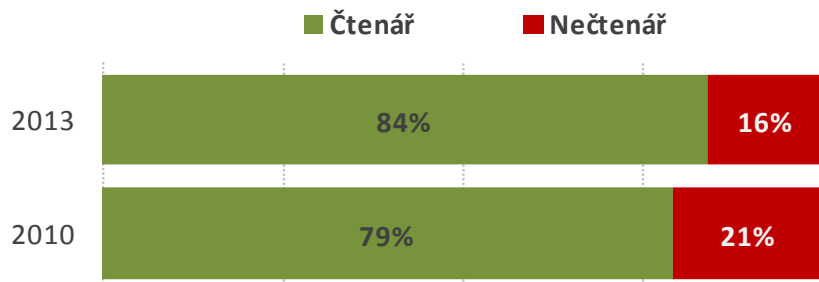
- Čtenářství a čtení v ČR (2007, 2010, 2013)
 - 2013 Knižní trh
 - 2010 Čtení, získávání a půjčování knih, beletrie, čtení na internetu
 - 2007 Knihovny
 - http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=12_Cten.htm

Čtenáři

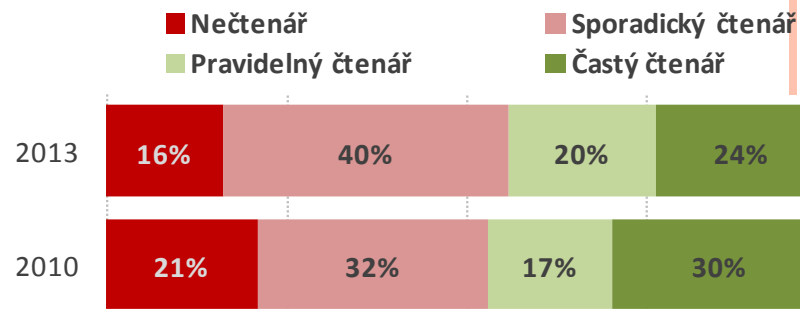
Čtenář knih - porovnání

Alespoň 1 knihu ročně

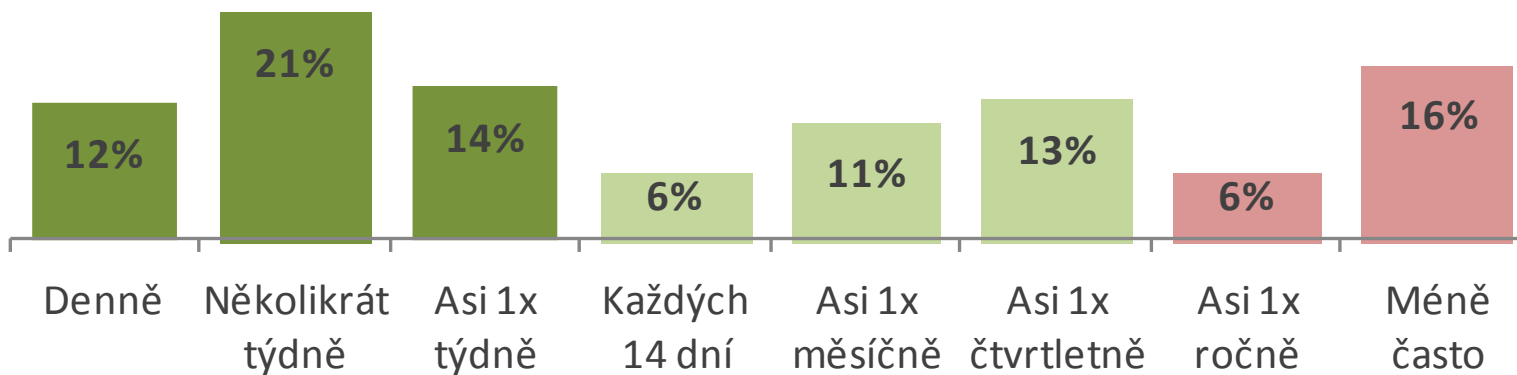

Typologie čtenářů - porovnání

Alespoň 1 knihu ročně

Jak často čteme knihy

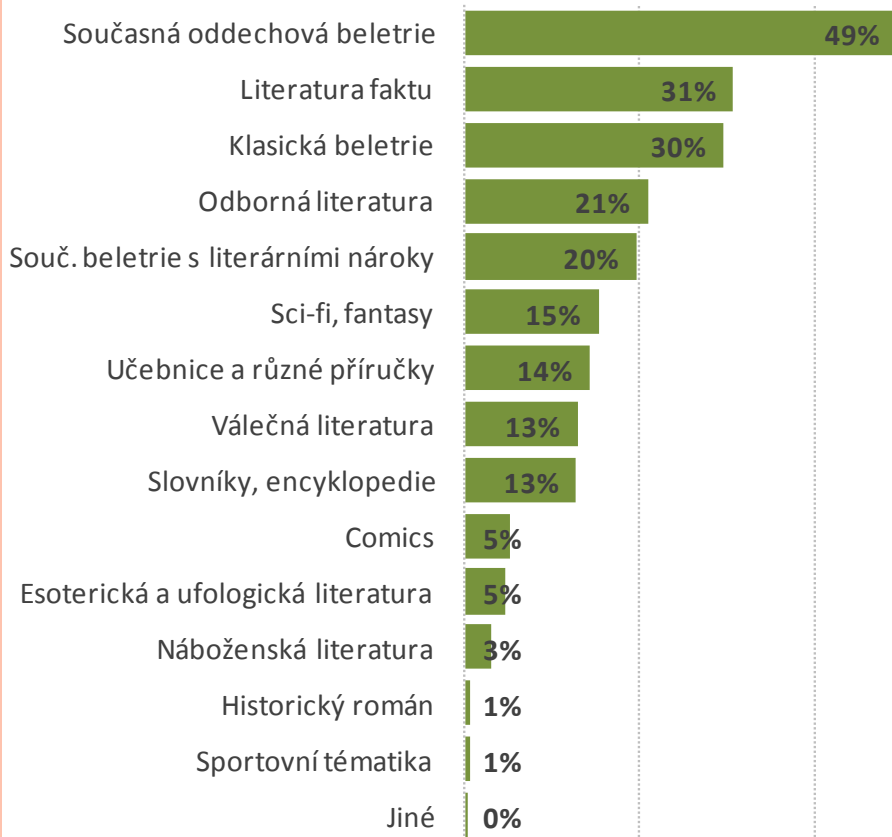

Téměř nečtou

- Lidé se základním vzděláním a
- Fyzicky pracující

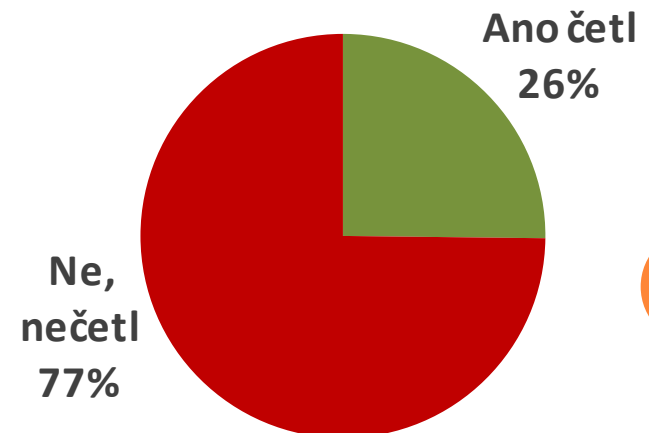
CO ČTEME?

Co nejčastěji čteme

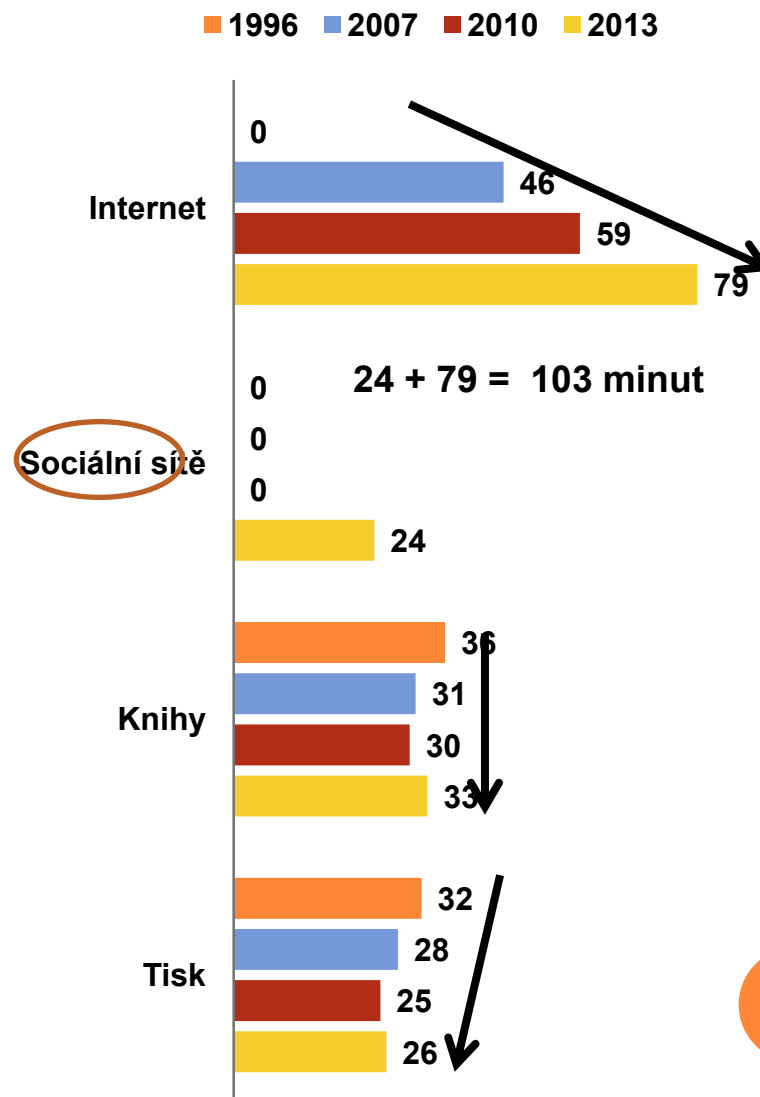
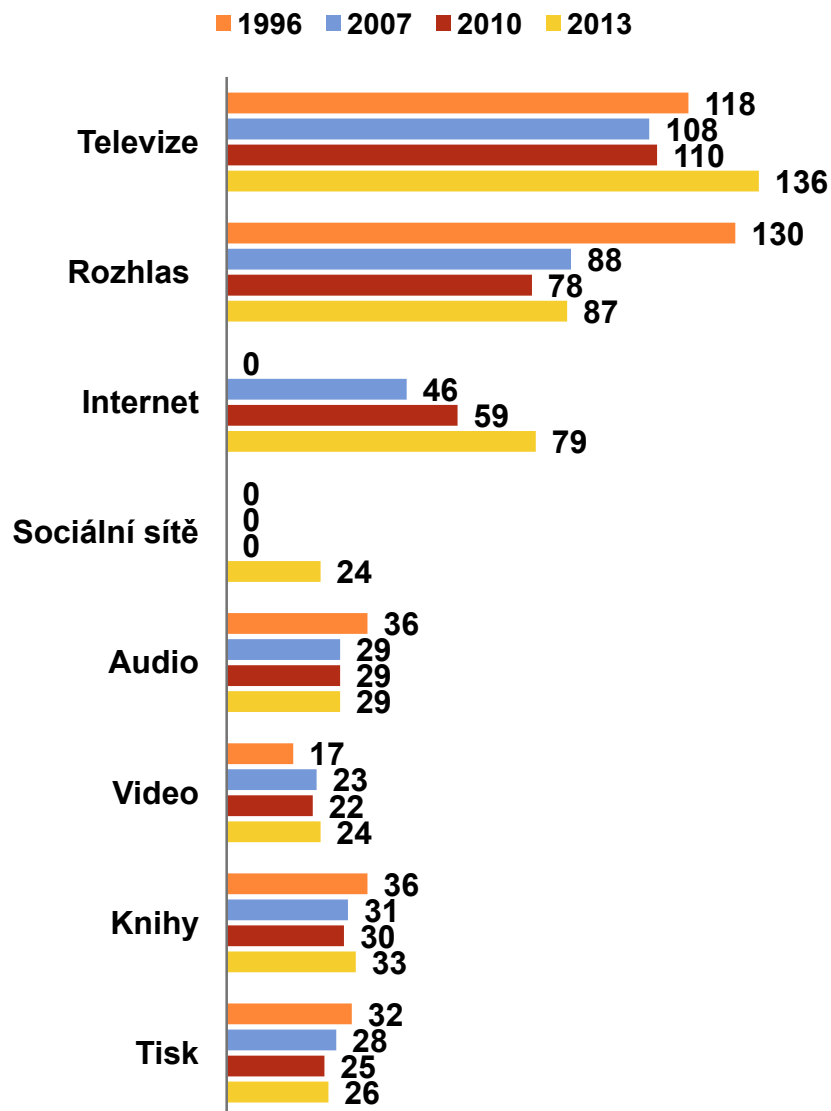

- Ženy (klasická beletrie)
- Muži (literatura faktu)
- Mladí (sci-fi, fantasy)
- Starší (klasická beletrie)
- Nižší vzdělání (comics)
- VŠ vzdělání (odborná literatura)

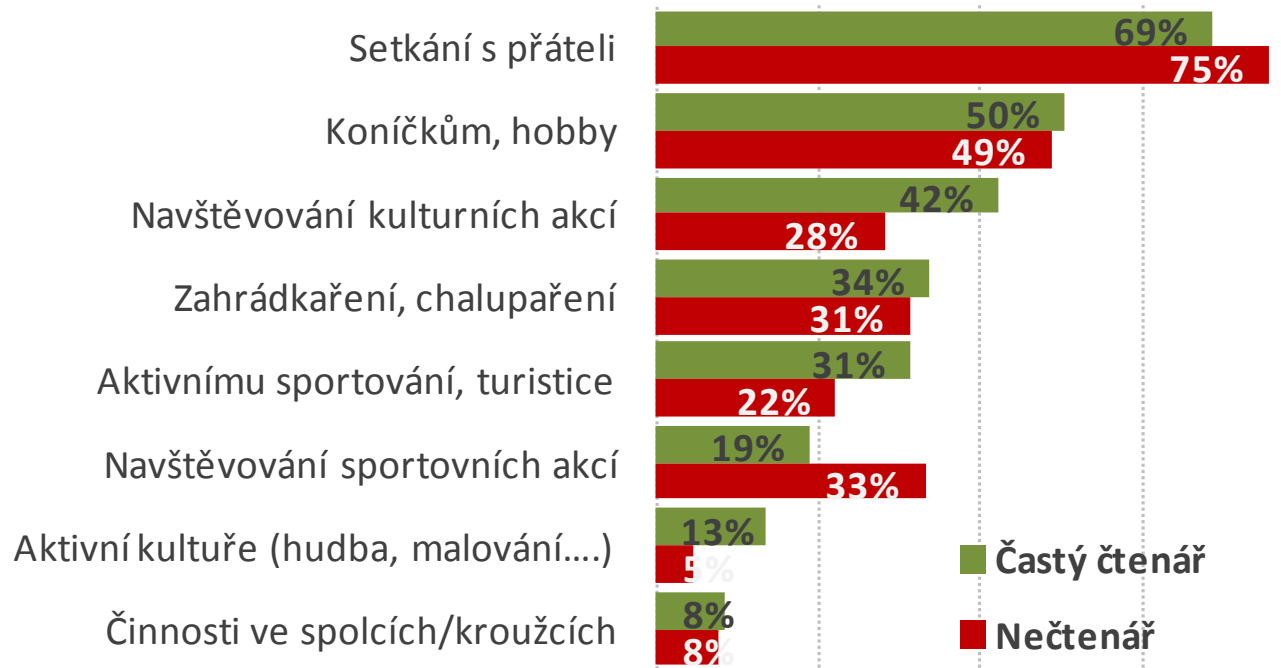
Zkušenost s cizojazyčnou literaturou

KOLIK MINUT DENNĚ VĚNUJETE MEDIÁLNÍM AKTIVITÁM?

Čemu se věnujeme kromě četby - dle typu čtenáře

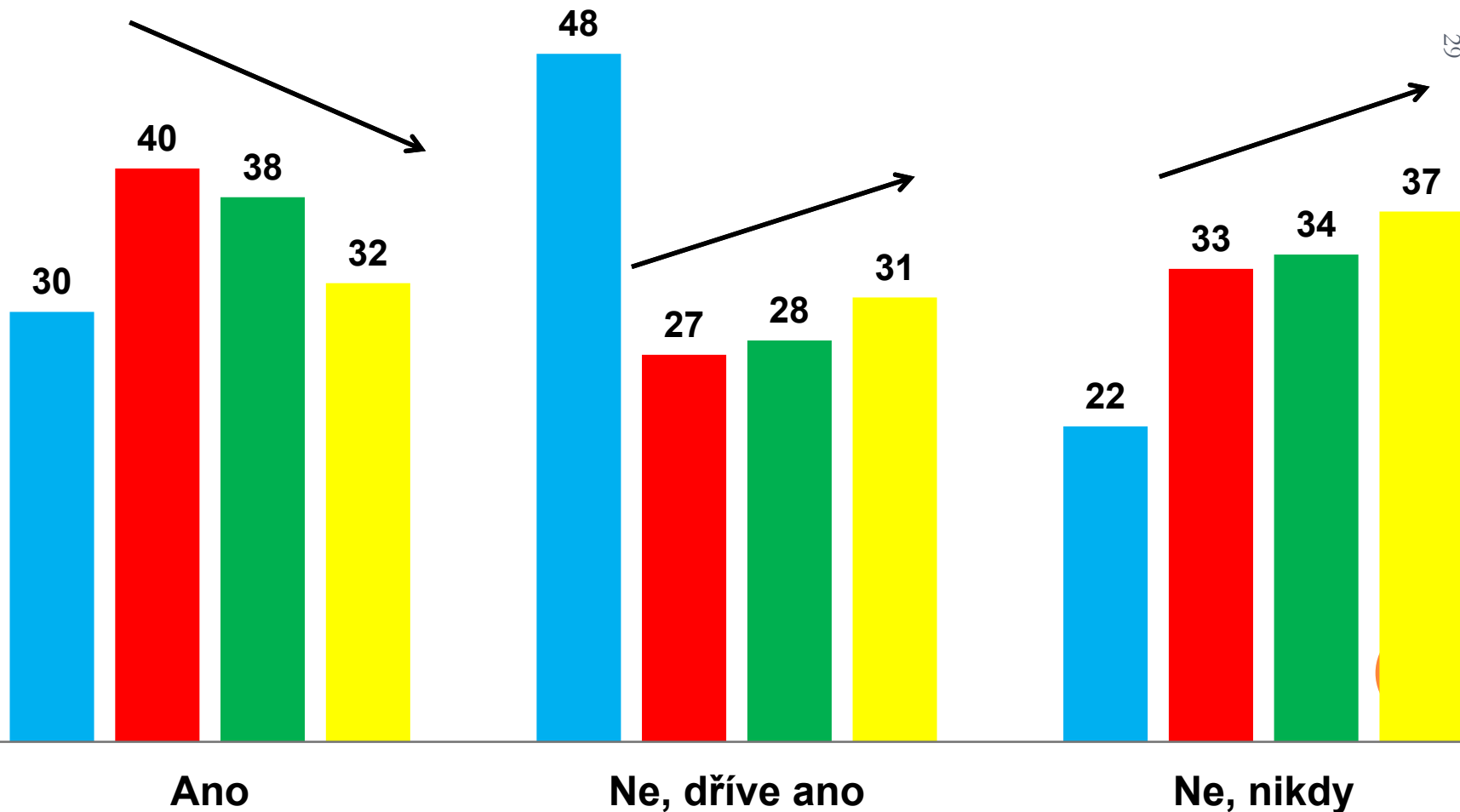

- Nečtenáři se častěji věnují sportovním akcím a setkávání s přáteli
- Častí čtenáři častěji navštěvují kulturním akcím
- Častí čtenáři jsou spíše lidé kulturní
- Nečtenáři se kultuře obecně věnují daleko méně.

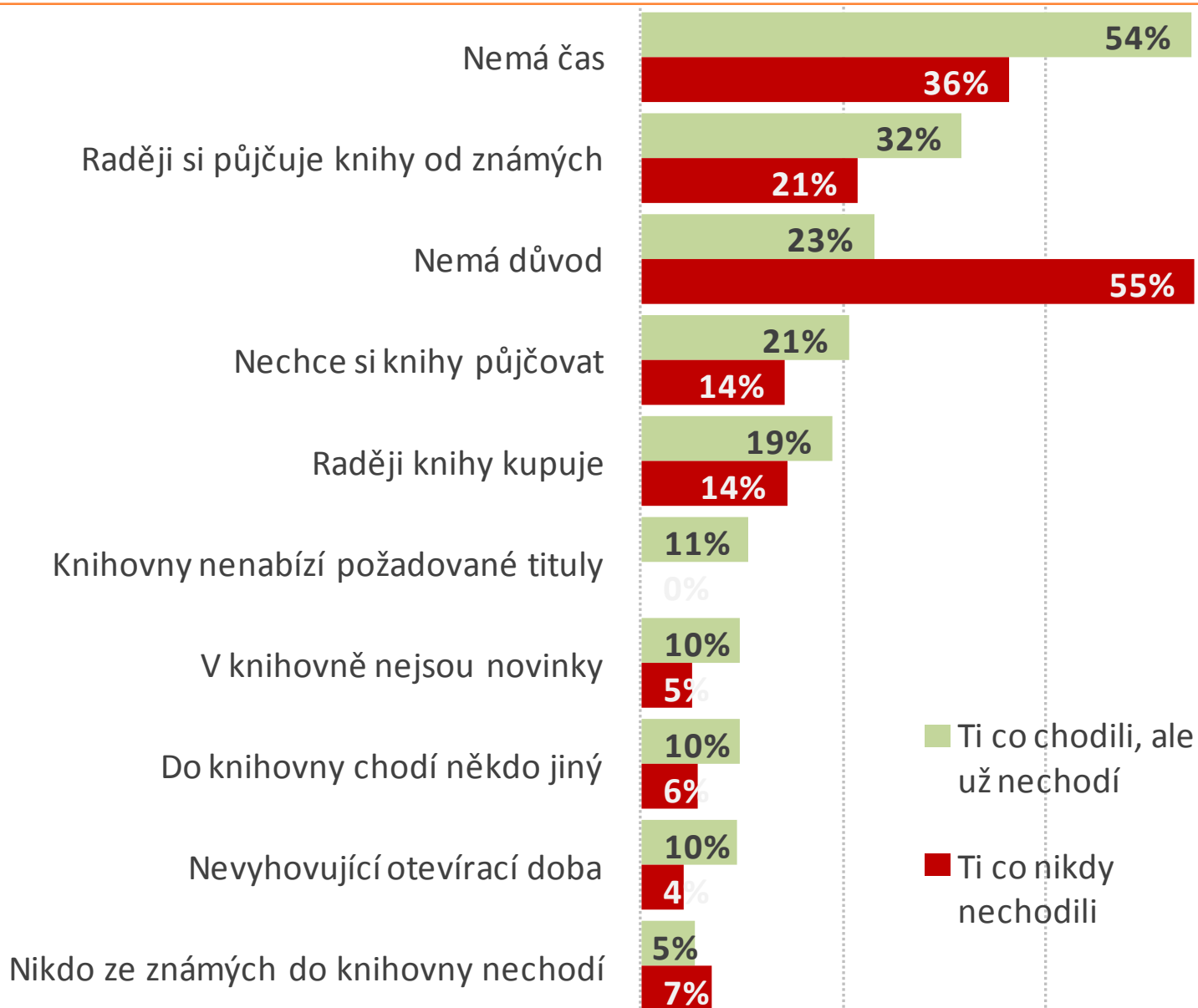

Využili jste v posledním roce služby veřejné knihovny?

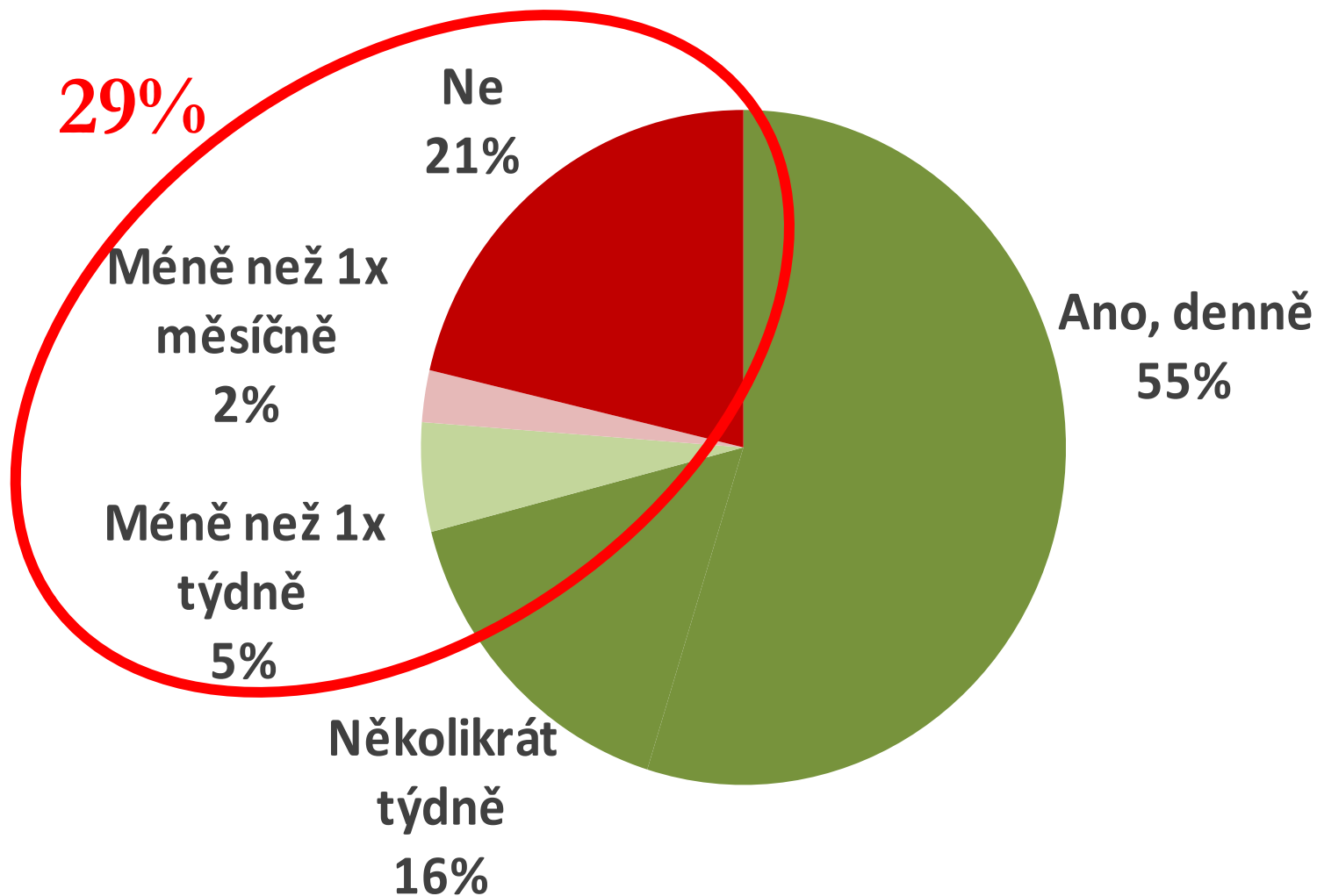
■ 1996 ■ 2007 ■ 2010 ■ 2013

Proč nechodí do knihovny (top 10 důvodů)

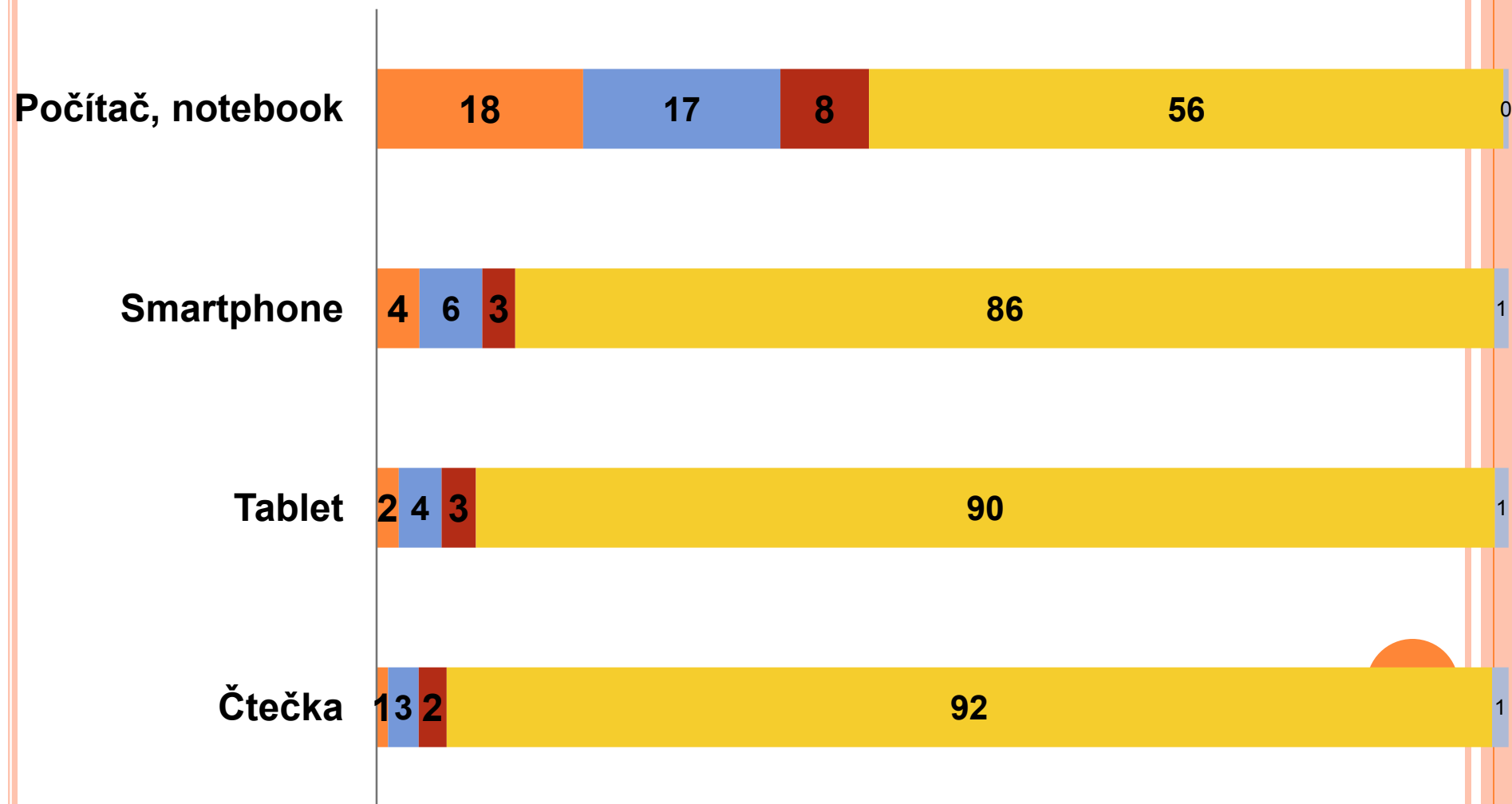

Jak často využívá internet

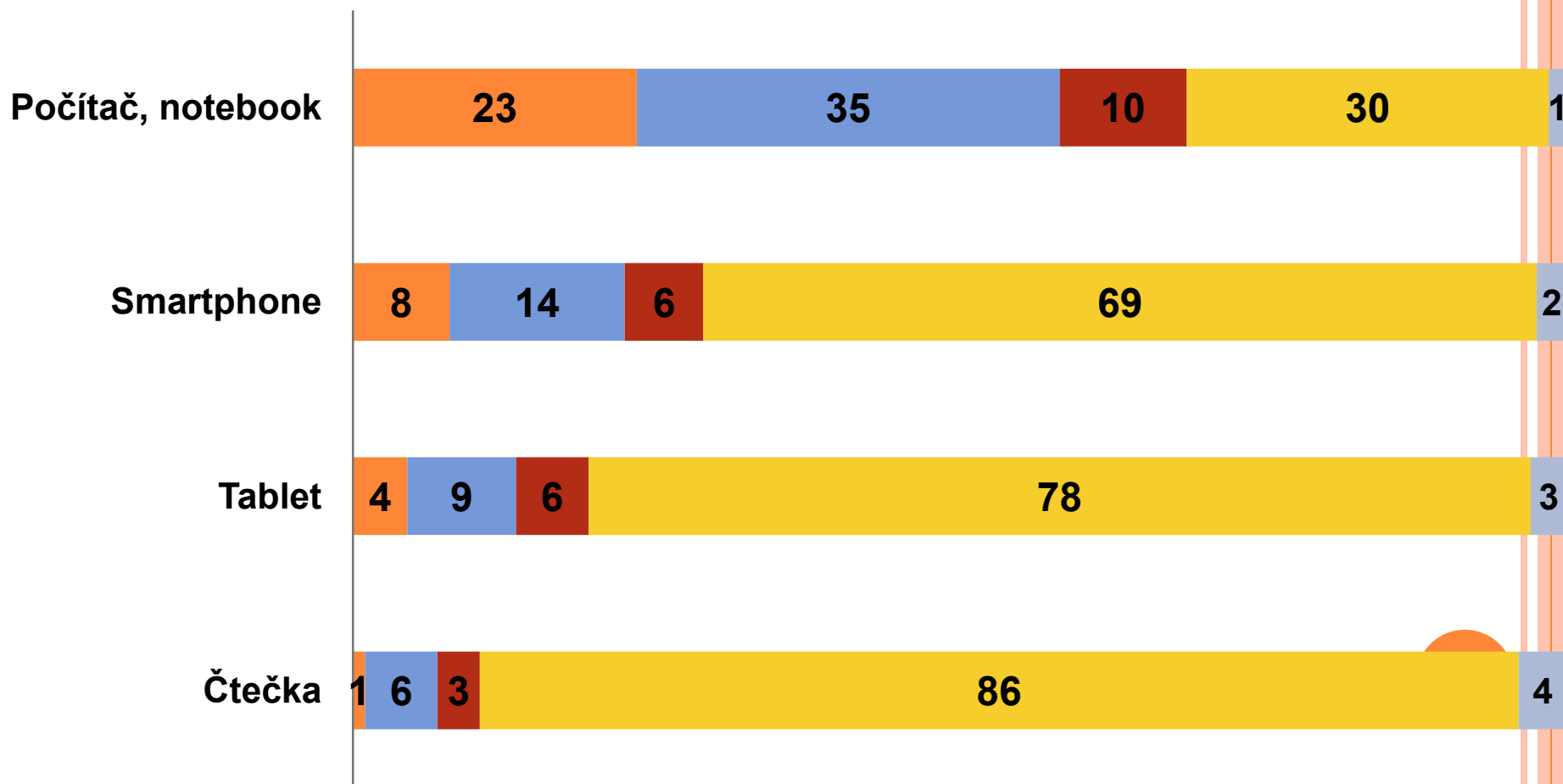
Použití techniky na četbu knih - Všichni

■ Stále ■ Občas ■ Zřídka ■ Nikdy ■ Bez odpovědi

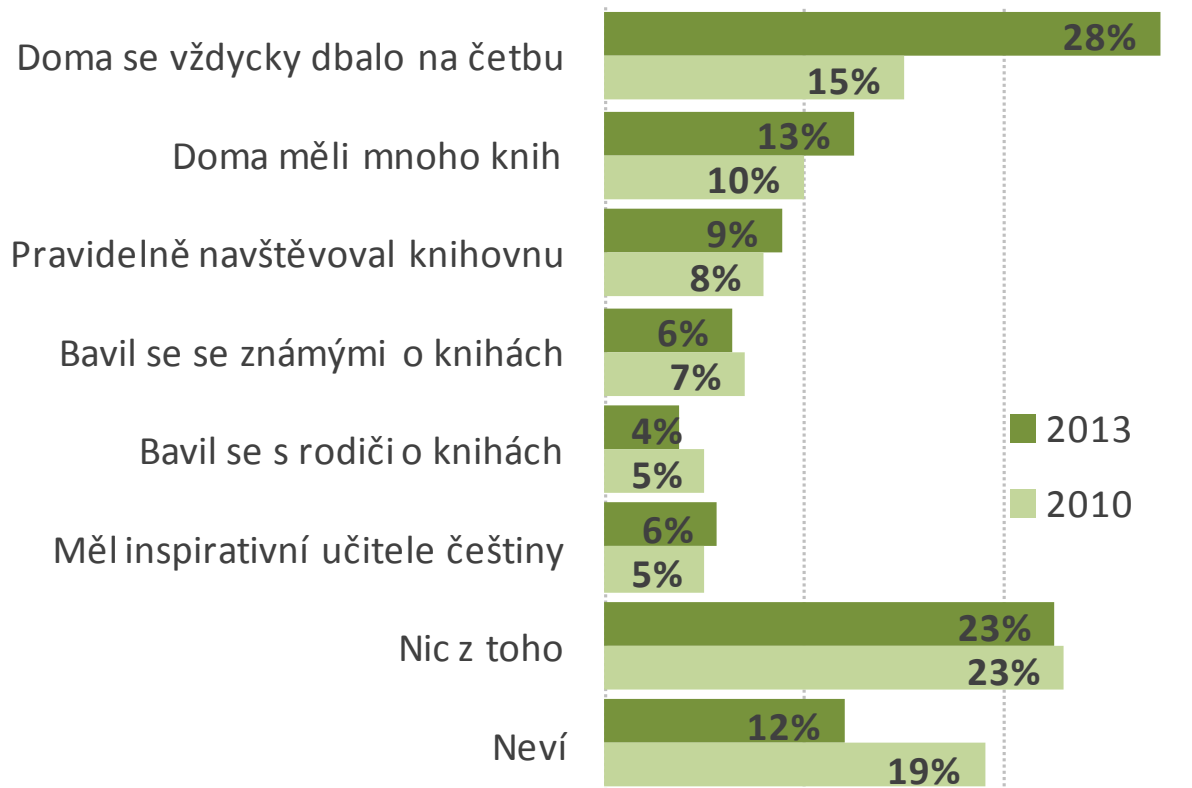

Použití techniky na četbu knih - 15 - 24 let

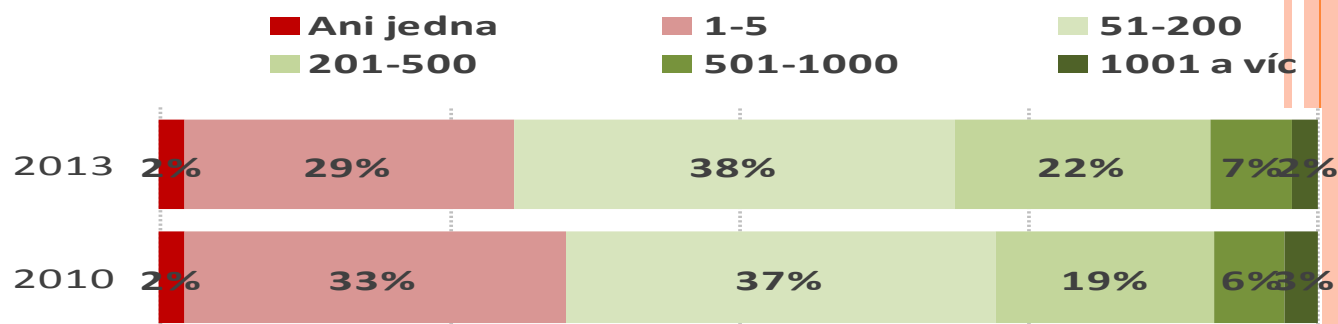
Stále Občas Zřídka Nikdy Bez odpovědi

Ovlivnění četbou - srovnání

Počet knih v domácí knihovně - porovnání

NĚKOLIK ZÁVĚRŮ PRO BUDOUCNOST

- Češi hodně čtou
- Čas věnovaný četbě denně se nemění
- Čtenáři více inklinují ke kultuře
- Roste počet těch, kteří nikdy nebyli v knihovně - muži
- 23% možná přijde do knihovny, 46% nikdy
- Knihovna má potenciál zaujmout mladé
- Lidé si v knihovně nejvíce půjčují knihy – nové a atraktivní
- Elektronické služby knihoven zatím nepřitahují
- Lidé mají zájem o informace o nových knihách
- Lidé jsou se službami knihoven spokojeni
- Češi jsou k eknihám zatím konzervativní
- 30% populace málo využívá internet
- Důvod nekupování knih = knihy jsou drahé
- Návštěva knihovny ovlivňuje budoucí četbu

ČTENÍM A PSANÍM KE KRITICKÉMU MYŠLENÍ

- <http://www.kritickemysleni.cz/aktuality.php>
- <http://www.rwctic.org/home/viewpage/id/9>
- Metody aktivního učení.

KRITICKÉ MYŠLENÍ

- Schopnost porozumět a přizpůsobit se novým podnětům.
- Hlavním úkolem žáků je osvojit si schopnost efektivně se učit a myslet kriticky.
- Porozumění informacím je pouze předpokladem pro kritické myšlení.
- Často se očekává u žáků vyššího ročníku, ale zvládají to i menší děti.
- Kritické myšlení vyžaduje čas na objevování, vytváření názorů, hledání, změnu názorů, ukotvení...

KRITICKÉ MYŠLENÍ

- KM je myšlení nezávislé, samostatné – každý může mít vlastní názor.
- Získání informace je východiskem, nikoli cílem KM – potřebujeme ji už v úvodu.
- KM začíná otázkami a problémy, které se mají řešit – na základě vlastních potřeb žáka.
- KM hledá rozumné argumenty – (obsahuje tvrzení, důvod, důkaz).
- KM je myšlením ve společnosti – práce ve skupinách, diskuze....
- Psaní je pro kritické myšlení nejcennějším názorem.

OPTIMÁLNÍ PODMÍNKY PRO ROZVOJ KM

- Poskytnout žákům čas a příležitost pro KM.
- Umožnit žákům volně věci domýšlet a domněnky vyslovovat.
- Rozmanité myšlenky, nápady a názory přijímat otevřeně.
- Podporovat aktivní zapojení žáků do učebního procesu.
- Zajistit bezbariérové prostředí, kde nebudou žáci vystaveni posměchu.
- Vyjádřit důvěru v to, že každý žák je schopen činit kritické úsudky.
- Oceňovat myšlení.
- Být připraven formulovat své úsudky či se jich naopak zdržet.

BLOOMOVA TAXONOMIE

- 1956 Benjamin Bloom
- klasifikace vzdělávacích cílů
 - kognitivní oblast
 - postojeová (citová) oblast
 - psychomotorická oblast

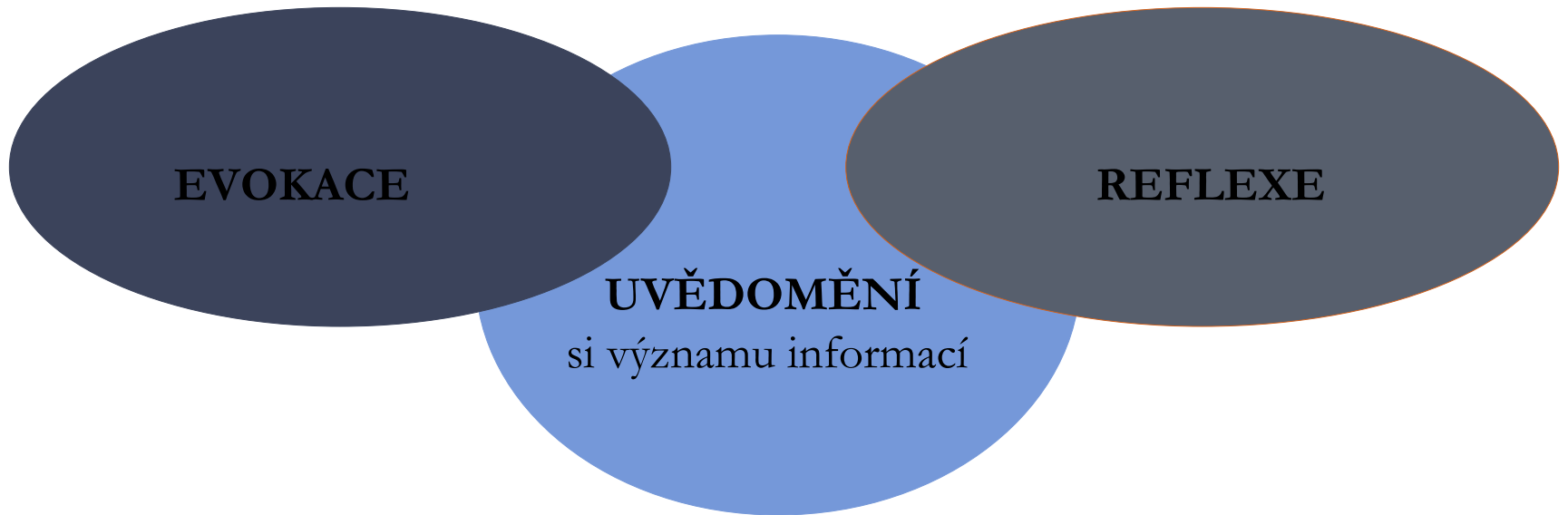

KOGNITIVNÍ OBLAST

- Zapamatování – znalost – vybavení a reprodukce dříve získaných informací nebo jejich rozpoznání.
- Porozumění – vyjádření nebo objasnění látky po svém, opět jde o vybavení informací, které již máme.
- Aplikace – použít to, co známe, v nové situaci.
- Analýza – hledání složek určitého složitějšího celku.
- Syntéza – vzniká něco nového.
- Hodnotící posouzení – vyjádření mínění o hodnotě nějakého jevu.

E - U - R

EVOKACE

- vybavení si a utřídění dosavadních představ o tématu - prekoncepty
- propojuje dosavadní znalosti, zkušenosti či představ učícího se dítěte s cílem pro danou hodinu
- učitel (ka) nezasahuje do výuky, pouze dodá další instrukce nebo naváže další otázkou
- individuální, poté ve dvojicích, ve skupinách...
- vnitřní motivace pro práci s tématem

UVĚDOMĚNÍ SI VÝZNAMU INFORMACÍ

- přichází zdroje, které žáci mohou považovat za zdroj informovanější, poučenější než jsou v danou chvíli oni sami
- přijímání nových informací, jakou mají pro žáka hodnotu....
- samostatné hledání a nalézání odpovědí na stanovené otázky
- trvajících chuť učit se a poznávat

REFLEXE

- každý sám formuluje své pochopení po svém
- sestavuje svůj nový obraz studované věci – staví novou strukturu z původních i nových poznatků a otázek, ujasňuje si souvislosti
- ujasňuje si postupy učení a myšlení, kterými se dostal k novým informacím a novému pochopení
- reflexe jedné hodiny bývá evokací další

- Evokace – volné psaní
- Uvědomnění si významu – I.N.S.E.R.T.
- Reflexe - pětílístek

